

Ylitarkastaja Henriette Helin-Soilevaara
Eläinten terveys- ja hyvinvointi-yksikkö
Elintarviketurvallisuusvirasto Evira
Henriette.Helin-Soilevaara@evira.fi

Suomen Kennelliitto r.y. – Finska Kennelklubben r.f.

Lausunto ehdotuksesta toimenpiteiksi hallitun mikrobilääkekäytön edistämiseksi ja resistenssikehityksen hidastamiseksi

Suomen Kennelliitto kiittää mahdollisuudesta kommentoida asiaa. Mikrobilääkkeiden tehon heikkeneminen ja mikrobilääkkeille resistenttien kantojen leviäminen on yhteinen huolenaihe sekä kansanterveyden että koirien hoidon ja jalostuksen kannalta.

Suomen Kennelliitolla on noin 150 000 jäsentä ja se toimii yli 1900 koiraharrastusyhdistyksen katto-organisaationa. Koiria Kennelliittoon rekisteröidään noin 50 000/vuosi.

Kansallisen toimenpidesuunnitelman kohtia seuraten:

Kohta 1. Mikrobilääkeresistenssiseuranta

Eläinten osalta kansallinen resistenssiseuranta ja referenssilaboratoriotoiminta olisi hyödyllistä keskittää yhdelle toimijalle, joka voisi myös ohjeistaa klinisiä laboratorioita ja pitäisi yhteyttä humaanipuolen organisaatioihin yhteisen strategian luomiseksi ja zoonoosien kontrolloimiseksi. Koska resistenssitilanne muuttuu koko ajan, klinisten laboratorioiden ja eläinlääkäreiden ajantasainen ohjeistaminen ja tarvittaessa jatkokoulutus on tärkeää. Tällä hetkellä puuttuu esimerkiksi yhtenäinen ohjeistus siitä, kuinka perheissä tulisi menetellä resistenttien bakteereiden tartuntojen estämiseksi ihmisten ja eläinten välillä ja kuinka esimerkiksi perheenjäsenten alentunut immunitetti tulisi huomioida.

Mikrobilääkekäytön, sairastavuuden ja resistenttien kantojen ilmenemisen seuranta koirilla ja muilla seuraeläimillä olisi tarpeen tehostaa. Koirille ollaan kehittämässä tiedonkeruujärjestelmää, jossa eläinlääkäreiden diagnoosit voitaisiin kerätä kaikkien rekisteröityjen ja tunnistusmerkittyjen koirien osalta keskitettyyn tietokantaan. Ensisijaisesti Kennelliiton kiinnostus on kohdistunut sairaustietojen hyödyntämiseen jalostustyössä. Myös lääkitystietojen keruu olisi mahdollista liittää järjestelmään. Teknisiä esteitä järjestelmän käyttöönotolle ei ole, mutta hoitosuhteen luonne hankaloittaa tiedon keräämistä. Seuraeläimillä kyse on yksittäisten yksilöiden hoitamisesta verrattuna tuotantoeläinten ryhmä- tai yksikkölääkintään. Oikeudellisesti kyse on koirasta ihmisen omaisuutena (lainsäädännöllisesti verrattavissa esineeseen) ja koiralle hankittavasta palvelusta. Hoitoon liittyviä tietoja ei voida siirtää tai käyttää ilman omistajan lupaa ja eläinlääkäriä sitoo hoitosuhteeseen perustuva vaitiolovelvollisuus. Tietojen keruu edellyttää nykylainsäädännön perusteella yksilökohtaista kirjallista lupaa. Vaikka omistaja antaisi luvan hoitotietojen siirtämiseen, lainsäädäntö ei velvoita eläinlääkäriä siirtämään tietoja, vaan tietojen siirtäminen perustuu asiakassuhteeseen. Mahdollisuus kerätä ja käyttää sairaus- ja lääkitystietoja nykyistä helpommin olisi merkittävä parannus mikrobilääkkeiden käytön, sairastavuuden ja mikrobilääkeresistenssin seurannan kannalta. Mahdollisimman kattava diagnoositietojen keruu puolestaan auttaisi perinnöllisten sairauksien karsimisessa jalostuksellisin menetelmin ja parantaisi eläinten hyvinvointia. Yleinen sairastavuuden väheneminen ja elinvoiman paraneminen jalostuksen kautta on myös tärkeä keino vähentää lääkitystarvetta. Lainsäädäntöä tulisi muuttaa siten, että kansanterveyden ja koirien hyvinvoinnin kannalta tärkeän tiedon siirtymiselle ei olisi tarpeettomia esteitä.

Kaikki Kennelliiton rekisteröimät koirat on tunnustusmerkitty. Pakollinen tunnustusmerkintä myös rekisteröimättömille monirotuisille koirille ja kissoille on edellytys mikrobilääkkeitten käytön ja mikrobilääkeresistenssin seurannalle.

Kennelliitto pyytää Eviraa myös huomioimaan, että koirien raakaruokinta on yleistynyt erittäin voimakkaasti viime vuosien aikana. Raakaruoka koostuu pääosin teurastuksen sivutuotteista tai leikkuujätteistä. Teurastamoihin kerätään eläimiä varsin laajalta alueelta ja monilta tiloilta ja koirille tarkoitettuun raaka-aineeseen kertyy väistämättä koko mikrobifloora, mitä eläinten mukana saapuu teurastamolle. Lihan, luiden, sorkkien tms. pakastus tai esimerkiksi naudan mahan kuivatus ei tuhoa mikrobeja, kuten teollinen koiranruoan prosessointi. Kennelliiton mielestä tulisi selvittää, voiko raakaruoan käsittely kotikeittiössä ja sen syöttäminen raakana seuraeläimille olla riski resistenttien mikrobien tai zoonoosien leviämislle ja onko raakaruokien alkuperä luotettavasti todennettavissa.

Kohta 2. Koulutus ja valistus

Mikrobilääkkeitten oikeaa käyttöä on Suomessa perinteisesti ohjeistettu hyvin. Resistenssin kehittymiseen liittyvistä tekijöistä, toimenpiteistä resistenttien mikrobien aiheuttamissa tautitapauksissa ja oikeasta hoidosta tarvitaan kuitenkin uutta ja ajantasaista tietoa sekä eläinlääkäreille että kaikille yhteistyötahoille. Tieto muuttuu ja uusiutuu koko ajan, joten koulutuksen tulisi olla jatkuvaa.

Kennelliitolla on valmisteilla kasvattajille suunnattu koirien terveydenhuolto-ohjelma. Ohjelman tarkoituksena on edistää ja yhtenäistää hyviä toimintatapoja koirankasvatuksessa ja parantaa konkreettisin toimenpitein koirien terveyttä, hyvinvointia ja kasvatustyön eettistä imagoa. Ohjelmaan liitetään myös ohjeistusta mikrobilääkkeiden oikeasta käytöstä.

Kohta 3. Mikrobilääkekäytön ohjaus

Hoidettavan sairauden lisäksi mikrobilääkkeen käyttöön vaikuttavat monet muut tekijät. Hoitokulttuuri, eläinlääkäreiden ohjeistus, lääkkeiden saatavuus ja lääkevalikoima vaikuttavat hoidon valintaan. Eläimen omistajan sitoutuminen tukihoitoon on myös oleellista sen kannalta, kuinka paljon lääkkeitä lopulta tarvitaan. Monessa tilanteessa hoitoon saattavat vaikuttaa myös taloudelliset syyt. Koirilla suurin yksittäinen sairausryhmä, jota hoidetaan mikrobilääkkeillä, ovat epäilemättä ihoon liittyvät bakteeritulehdukset, kuten pyoderma, hot spot, furunkuloosi ja ulkokorvan tulehdukset. Suurimmassa osassa tapauksista bakteeritulehdus on sekundaarinen ja perussairautena on usein esimerkiksi atopia tai muu ihon immuunijärjestelmään vaikuttava sairaus. Kun perussairaus selvitetään, sairautta voidaan usein hoitaa muilla lääkityksillä ja tukihoidoilla ja monissa tapauksissa mikrobilääkkeiden käyttö on kokonaan tarpeetonta. Valitettavan usein perussairaus jää selvittämättä ja sekundaaritulehduksia joudutaan toistuvasti hoitamaan mikrobilääkkeillä. Tämä voi selittää eroa seuraeläinten mikrobilääkkeiden käyttömäärissä Suomen ja Ruotsin välillä. Ruotsissa lähes kaikki koirat on vakuutettu sairauskulujen suhteen ja tällöin tarkempiin tutkimuksiin ja kunnan tukihoitoon on tarpeen vaatiessa heti varaa. Suomessa koiria ei ole yhtä kattavasti vakuutettu ja suuria kertakustannuksia saatetaan sen vuoksi välttää. Tämä ohjaa siihen, että perussairaus voi jäädä selvittämättä myös kustannussyistä, koska perusteellinen tutkiminen on kalliimpaa kuin sekundaaritulehdusten kertahoito. Vakuutusturvan parantaminen voi siten vähentää antibioottien käyttöä.

Kohta 4. Infektioiden ehkäisy ja torjunta

Kennelliitto toimii rotukoirien jalostusta ohjaavana tahona: infektioiden ennaltaehkäisyn keskeisempänä tekijänä on koirien terve jalostus ja hyvän puolustuskyvyn ja elinvoimaisuuden säilyttäminen. Terveyden parantaminen onkin noussut yhtenä tärkeänä osana ulkomuodon ja käyttöominaisuuksien jalostamisen rinnalle. Koirien jalostuksen perusongelmana on eri koirarotujen suuri määrä, koska jokaista rotua jalostetaan rotuominaisuuksien säilyttämiseksi käytännössä oman rotunsa yksilöiden kesken. Osassa rotuja yksilömäärä on turhan pieni tai isokin yksilömäärä voi polveutua vain muutamista esi-isistä niin, että rodun geneettinen monimuotoisuus on riittämätön pitämään rotua elinvoimaisena.

Tilanteen hallitsemiseksi jo lähes kahdellesadalle rodulle on laadittu rotujärjestöjen ja Kennelliiton yhteistyönä jalostuksen tavoiteohjelma (JTO). Jalostuksen tavoiteohjelmassa huomioidaan rodun terveystilanne, sairauksille mahdollisesti altistavat piirteet ja merkittävimmät sairaudet ja laaditaan ohjeistus terveyden huomioimiseksi jalostuksessa niin, että myös rodun perinnöllinen monimuotoisuus turvataan. Jalostuksen merkitys infektiotautien esiintyvyyden vähentämiseksi on oleellinen. Immuunijärjestelmän toimintahäiriöt, kuten atopia ja muut allergiat lisäävät mikrobilääkkeiden käyttötarvetta. Jalostuksen tavoiteohjelmissa otetaan selkeän kielteinen kanta atooppisten ja allergisten koirien käyttöön jalostuksessa. Tällaisten perussairauksien tunnistaminen olisi merkittävä ennaltaehkäisevä toimenpide infektioiden hillitsemiseksi ja mikrobilääkkeiden käytölle.

Infektiotautien altistavia anatomisia piirteitä, kuten ihon liiallista poimuuntumista, kitketään jalostuksesta myös näyttelytuomareiden koulutuksella ja ohjeistuksella.

Espoossa 28.2.2017

Kimmo Mustonen
SKL:n hallituksen varapuheenjohtaja